

tisztítására és a betongyűrűk közelmúltban történő kihelyezésére azért volt szükség, mert a környező lejtők természetes, valamint mesterségesen is elősegített eróziója többször eltömítette azt.

A barlang elsősorban a környező (egyébként a közeli kőbányászat miatt jelentős mértékben átalakított) domborzati viszonyok és saját belső morfológiája miatt emberi megtelepedésre sohasem lehetett alkalmas. Az őskori kerámiák barlangi járattisztítás során megállapított jelenléte sokkal inkább az említett eróziós folyamatok következménye lehet. Bejártuk a barlang környezetét is legfeljebb 150 m távolságig. További régészeti leleteket, vagy régészeti lelőhelyre utaló egyéb jelenségeket nem találtunk. Figyelembe véve azonban a beszolgáltatott leletek számát, jellegét, és a terület nagy felületre kiterjedő és intenzív erdei fedettségét, a negatív szemlézési eredmény ellenére, a Viktória-barlang kb. 100 méteres környezetében őskori régészeti lelőhelyet valószínűsítünk.

A leleteket a megtaláló a Herman Ottó Múzeum részére átadta.

Munkatársak: Ferenczi Gergely barlangtani szakreferens (Bükk Nemzeti Park), Kalászdi György (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság).

SZOLYÁK PÉTER

357. Mogyoród, Mély-gāti-dűlő
(MRT XIII/3 k. 17/5 lh., KÖH 26170)
(Pest megye) Á

A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága 2009. április 6–14. között megelőző feltárást végzett a 1720/39–40 hrsz. telken, 920 m²-en. 2006. szeptember 20–27. között Kővári Klára próbaásatást végzett az 1720/5–11 hrsz. telken, ahol 12–13. századi telepjelenségeket dokumentált.

A lehumuszolt felületen ritkásan helyezkedtek el a régészeti objektumok: 7 árkot és 8 további, földbe mélyített objektumot bontottunk ki. A 4–7. árkok egymásba csatlakozva egy szabályos téglalap alakú területet határoltak. Betöltésük anyaga, jellege egymással megegyezett, így feltételezhető, hogy ugyanazon árokrendszer részeit képezték. Bizonytalan a funkciója annak a nagyméretű, szabálytalan négyszög alakú beásásnak, melyet a szelvény D-i felében bontottunk ki. Jellege alapján földbe mélyített lakóobjektumra emlékeztet, hiányoznak belőle azonban a lakhatásra utaló, tényleges nyomok (padlóréteg, tüzelőberendezés stb.) A lelőhelyrészletre a leletszegénység jellemző: az objektumokból néhány kerámiatöredék és állatcsont került elő. Szórványként találtunk 4 darab Árpád-kori összeragadt, korrodálódott ezüstdenárt. Ezek alapján a lelőhely a kora Árpád-korra datálható. A 15. sz. gödörben egy őskori cseréptöredék volt.

Munkatársak: Bíró István, Kóka István, László József ásatási technikusok.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

358. Mogyorósbánya, Újfalusi dombok
(KÖH 26748)

(Komárom-Esztergom megye) Pa

A felső paleolit lelőhelyen folytatott kutatásról utoljára a Régészeti kutatások Magyarországon 1999 kötetben számoltam be részletesen.²² Azóta több évben is folytattuk a település feltárását, legutóbb 2009-ben.²³

A lelőhely a falutól ÉNy-ra, a Duna holocén terasza fölött meredeken kiemelkedő Újfalusi dombok (Vrski) határrészen található. A domb nagyobbik része folyamatosan művelt szántó, kisebbik része szőlő, tengerszint feletti magassága 207–210 m. A dombtető jelenlegi egyenetlenségei részben természeti folyamatok eredménye. A Keleti-Gerecse 300–350 m tszf. magasságú sasbérceit (Öregkő!) fokozatosan alacsonyodó hegylábi felszínnek veszik körül, amelyek a dunai teraszrendszerhez csatlakoznak. Ezeket a felszíneket az eróziós, csapadékos időkben aktív patak völgyek feldarabolták, és hullámos dombvidékké formálták. (Schweitzer Ferenc nyomán.)

A hegylábi lejtőket és a teraszokat legalább 2,5 m vastag lösz fedte be a jégkorszak végéig: próbaárkunkkal eddig a mélységig eljutottunk.

Az Újfalusi dombok jelenkori egyenetlenségei részben emberi tevékenység következménye. A múlt század közepén abbahagyott bányászat beomlott tárnái, a domb falu felé eső oldalában felhalmozott nagy mennyiségű építési (beton)törmelék, kisebb mértékben az ásatások utáni gépi tereprendezés alakította át a domb eredeti felszínét. A D-i kitettségtű tető – a késő paleolit települési stratégiát ismerve és a mindennapi élelemszerző gyakorlatot feltételezve – ideális helyszín. Látótávolságra van az Öregkő barlangjaitól, amelyek alkalmi menedékek és raktárak voltak: a barlangok jégkor végi rétegeiben a nyílt színi telepek eszközkészletének típusai kerültek elő. A domb alatti patak völgy a Duna árterére nyílik. A dömösi áttörés előtt még lassú sodrású, gázlókkel, szigetekkel teli, jégkori Duna-meder könnyen becserkészhető átjárást biztosított a középhegyi erdőkből a Kisalföld lapályaira és vissza vonuló legelőváltó állatcsordáknak. Könnyen hozzáférhetőek voltak a Gerecse nyersanyagforrásai is.

A lelőhely szakmai jelentősége kettős. Egyrészt topográfiailag szervesen illeszkedik a felső paleolit kori település-sorozatba: a Duna jobb partján egyelőre a legnyugatibb telep. Másrészt a gravetti entitásnak néhány éve elkülönített régészeti filuma, a ságvári kultúra leggazdagabb lelőhelye. A telep C¹⁴ kora 19 930 BP.

22 T. DOBOSI V.: Mogyorósbánya, Újfalusi dombok, felső paleolit telep. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 1999. Budapest 2002, 5–14.

23 RKM 2001 (2003) 193.; RKM 2005 (2006) 275–276.; RKM 2006 (2007) 232.; RKM 2008 (2009) 233.